

2013/4-73

Funderar ni på språkriktighetsproblem? Vår spalt Modern svenska behandlar språkfrågor av allmänt intresse, som besvaras av professor Carl-Eric Thors. Sänd in frågor till Dagboken som vidarebetordrar dem till språketaren.

behandlar språkfrågor av allmänt intresse, som besvaras av professor Carl-Eric Thors. Sänd in frågor till

Dagboken som vidarebetordrar dem till språketaren.

1. En frågeställare har fäst sig vid formen **lyftats** i följande citat: "Om dividenden icke lyftats ..." och undrar om inte **lyfta** böjs **lyfte**, **lyft**. — Insändarens förmodan är riktig: den högspråkliga böjningen är **lyfte** och **lyft**; formen i citatet bör således lyda **lyfts**. Böjningen **lyftade**, **lyftat** förekommer på skilda håll i våra dialekter och har från dem trängt in finlandssvenskt stadsspråk. (Det är inte bara i södra Finland **lyftade** förekommer, utan det är också känt från norra delen av svenska Österbotten).

2. En annan frågeställare har fäst sig vid rikssvenska talspraksformer som **stog** och **förstog** för "stod" och "förstod". — De citerade formerna **stog** o.s.v. är typiskt rikssvenska, men utpräglat lågspråkliga (trots att frågeställaren har hört dem i massmedier). De är som termen lyder analogiska, dvs. bildade efter mönster av andra ord. Ett sådant mönsterbildande ord är **slog**, ett annat **tog** — då man uttalade "sto", "to" och "slo", låg det nära till hands att skapa en form **stog**. Det finns ingen anledning att hos oss ta upp formen **stog**, utan vi kan fortsätta att säga "sto" och — givetvis — **stod**; i skrift måste det alltid heta **stod**.

3. Samme frågeställare undrar om i **fjor** är det vanliga i Sverige för i **fjol**. — I **fjor** är typiskt sydsvenskt. Den kända malmötidningen Sydsvenska dagbladet skriver alltid i **fjor**. (Uttrycket lydde egentligen i **fjord**. Förbindelsen **rd** blev i mellersta och norra Sverige och på

de flesta håll hos oss till **I**-ljud, ursprungligen "tjockt". Uttrycket **hin håle** "den onde" är egentligen ett **hin hårde**. I södra Sverige blev **rd** däremot liksom i danskan till **r**.) Den normala formen i Sverige är liksom hos oss i **fjol** — t.ex. stockholmare och göteborgare brukar den formen.

4. Samme insändare ber om en kommentar rörande uttalet av namnet **Vivéka**. Han och hans familj säger **Vivéka**, dvs. med tonvikt på **Vi**-, men han säger att han också har hört uttalet **Vivéka**, med tonvikt på **ve**-, — Det uttal jag själv använder är **Viveka**, och jag uppfattar detta som normalt; tonvikten ligger således på första stavelsen. Ett annat namn med samma slags uttalsvacklan är **Marika**, där jag har tonvikt på **Ma**-, men också har hört uttal med tonvikt på **-ri**. (I både **Viveka** och **Marika** ingår ett obetonat plattyskt element — **ike**, som betecknar "litenhet" och är detsamma som högtyskans — **chen**).

Jag rekommenderar således uttal med betonad första stavelse i **Viveka** och **Marika**, men detta hindrar givetvis inte att man tar hänsyn till att någon använder ett annat uttal av sitt eget namn.

5. En frågeställare undrar om inte **korsröstning** är en bättre term än **korsval**. **Korsröstning** tar ju sikte på själva förfaringsättet, säger hon. — Jag kan visserligen inte dela frågeställarens uppfattning att **korsval** skulle kunna uppfattas som "val av kors" men tycker att **korsröstning** bättre framhåver procedurens art.

Carl-Eric Thors